CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2013

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD | | | |

PESEL | | | | | | | | | | | |

Miejsce na naklejkę z kodem

EGZAMIN MATURALNY Z GEOGRAFII

POZIOM ROZSZERZONY

13 MAJA 2015

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 21 stron (zadania 1–33) oraz barwną mapę. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Podczas egzaminu możesz korzystać z linijki, lupy i kalkulatora prostego.
7. Barwną mapę możesz oderwać, ale po zakończeniu pracy włóż ją do arkusza egzaminacyjnego.
8. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
9. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Godzina rozpoczęcia: 9:00

Czas pracy: 150 minut

Liczba punktów do uzyskania: 60

Zadania 1.–7. wykonaj na podstawie barwnej mapy fragmentu Wyżyny Wieluńskiej.

Zadanie 1. *(1 pkt)*

Na fotografii przedstawiono znak informacyjny położony na terenie jednej z miejscowości zaznaczonych na mapie.

Zdjęcie wykonano na skrzyżowaniu dróg w pobliżu kościoła w miejscowości położonej w dolinie Warty. W momencie wykonywania zdjęcia fotograf skierował obiektyw aparatu na wschód.

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Zdjęcie wykonano na skrzyżowaniu dróg

A. w Raciszynie (G2).

B. w Bobrownikach (D2).

C. w Załęczu Małym (C4).

D. w Załęczu Wielkim (B3).

Zadanie 2. *(1 pkt)*

Odszukaj na załączonej mapie opisane obiekty i wpisz do tabeli ich nazwy.

Opis obiektu	Nazwa obiektu
Wzniesienie o wysokości 246 m n.p.m., położone na długości geograficznej 18º48′E.	
Wzdłuż granicy tego rezerwatu przebiega fragment drogi krajowej.	
Obiekt geologiczny znajdujący się tuż przy granicy parku krajobrazowego w pobliżu przecięcia niebieskiego szlaku turystycznego z drogą krajową nr 42.	

Zadanie 3. *(2 pkt)*

Powierzchnia rezerwatu Szachownica (E5) wynosi 12,7 ha.
Oblicz powierzchnię tego rezerwatu na barwnej mapie. Zapisz obliczenia.

Obliczenia:

Powierzchnia na mapie ..... cm^2

Zadanie 4. *(2 pkt)*

Duży udział lasów w ogólnej powierzchni Załęczańskiego Parku Krajobrazowego jest konsekwencją występowania na jego obszarze mało żyznych gleb powstałych na ubogim, piaszczystym podłożu.
Wybierz – spośród podanych – po jednej nazwie gleby, zbiorowiska leśnego i drzewa zajmujących największy odsetek powierzchni Załęczańskiego Parku Krajobrazowego. Podkreśl te nazwy.

Gleba: bielicowa, brunatna, czarnoziem.

Zbiorowisko leśne: bór, grąd, ols.

Nazwa drzewa: sosna, dąb, buk.

Zadanie 5. *(2 pkt)*

Odszukaj na mapie dwa fragmenty doliny Warty:
A. położony między 18º41′E a 18º45′E
B. położony między 18º45′E a 18º49′E.
Uzasadnij, podając dwa argumenty, że wymienione fragmenty doliny Warty różnią się pod względem ukształtowania terenu i/lub przebiegu procesów rzeźbotwórczych.

1. .....

.....

2. .....

.....

Zadanie 6. *(2 pkt)*

Podaj cztery czynniki sprzyjające rozwojowi Działoszyna jako ośrodka turystycznego.

1. .....

2. .....

3. .....

4. .....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	Maks. liczba pkt	1	1	2	2	2	2
	Uzyskana liczba pkt						

Zadanie 7. *(2 pkt)*

Uzasadnij, podając dwa argumenty, związek między zasobami środowiska przyrodniczego a działalnością gospodarczą prowadzoną na obszarze przedstawionym na mapie.

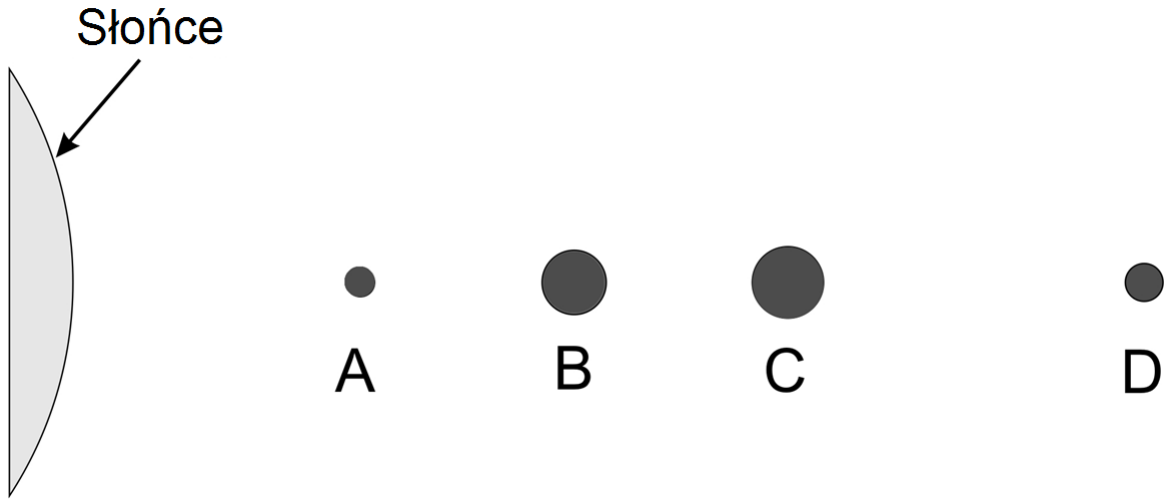
1. .....

.....

2. .....

.....

Zadania 8.–9. wykonaj, korzystając z poniższego rysunku, na którym przedstawiono cztery planety typu ziemskiego w Układzie Słonecznym, oznaczone literami od A do D.

Zadanie 8. *(2 pkt)*

Rozpoznaj planety, które opisano poniżej. Wpisz do tabeli odpowiednie nazwy oraz litery, którymi oznaczono planety na rysunku.

Opis planety	Nazwa planety typu ziemskiego	Litera na rysunku
Ukształtowanie powierzchni tej „czerwonej planety" charakteryzuje się występowaniem licznych kraterów uderzeniowych, łańcuchów górskich oraz wygasłych wulkanów. Jednym z wulkanów jest Olympus Mons, uważany za najwyższe wzniesienie w całym Układzie Słonecznym.		
Planeta ta jest po Słońcu i Księżycu trzecim pod względem jasności obiektem na niebie widocznym z Ziemi. Charakteryzuje się bardzo gęstą atmosferą, która w 96% składa się z dwutlenku węgla. Oszacowano, że przy jej powierzchni temperatura wynosi 475 ºC, a ciśnienie atmosferyczne jest 90 razy wyższe niż przy powierzchni Ziemi.		

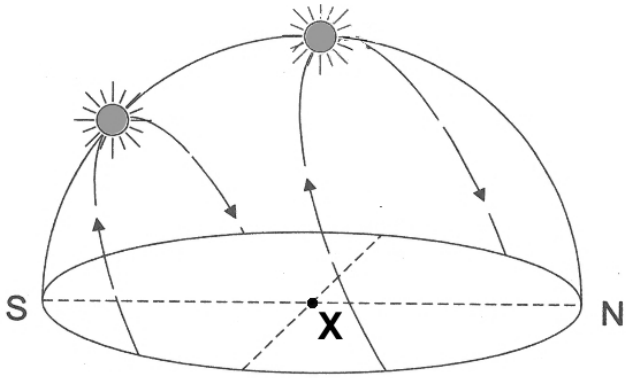
Zadanie 9. *(1 pkt)*

Uzupełnij poniższe zdania. Wpisz właściwe określenia dobrane spośród podanych w nawiasach.

1. Wartość jednej jednostki astronomicznej wynosi (149,6 / 264,8) …… mln km.

2. Wartość jednej jednostki astronomicznej odpowiada średniej odległości pomiędzy Słońcem a planetą oznaczoną na rysunku literą (A / C) …… .

Zadanie 10. wykonaj, korzystając z poniższego rysunku, na którym przedstawiono widome drogi Słońca w pierwszych dniach wybranych astronomicznych pór roku, obserwowane z miejsca X znajdującego się na zwrotniku Raka.

Zadanie 10. *(3 pkt)*

a) Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Na rysunku przedstawiono widome drogi Słońca nad horyzontem obserwowane z miejsca X znajdującego się na zwrotniku Raka w dniach

A. 21 marca i 22 czerwca.

B. 21 marca i 23 września.

C. 22 czerwca i 22 grudnia.

D. 23 września i 22 grudnia.

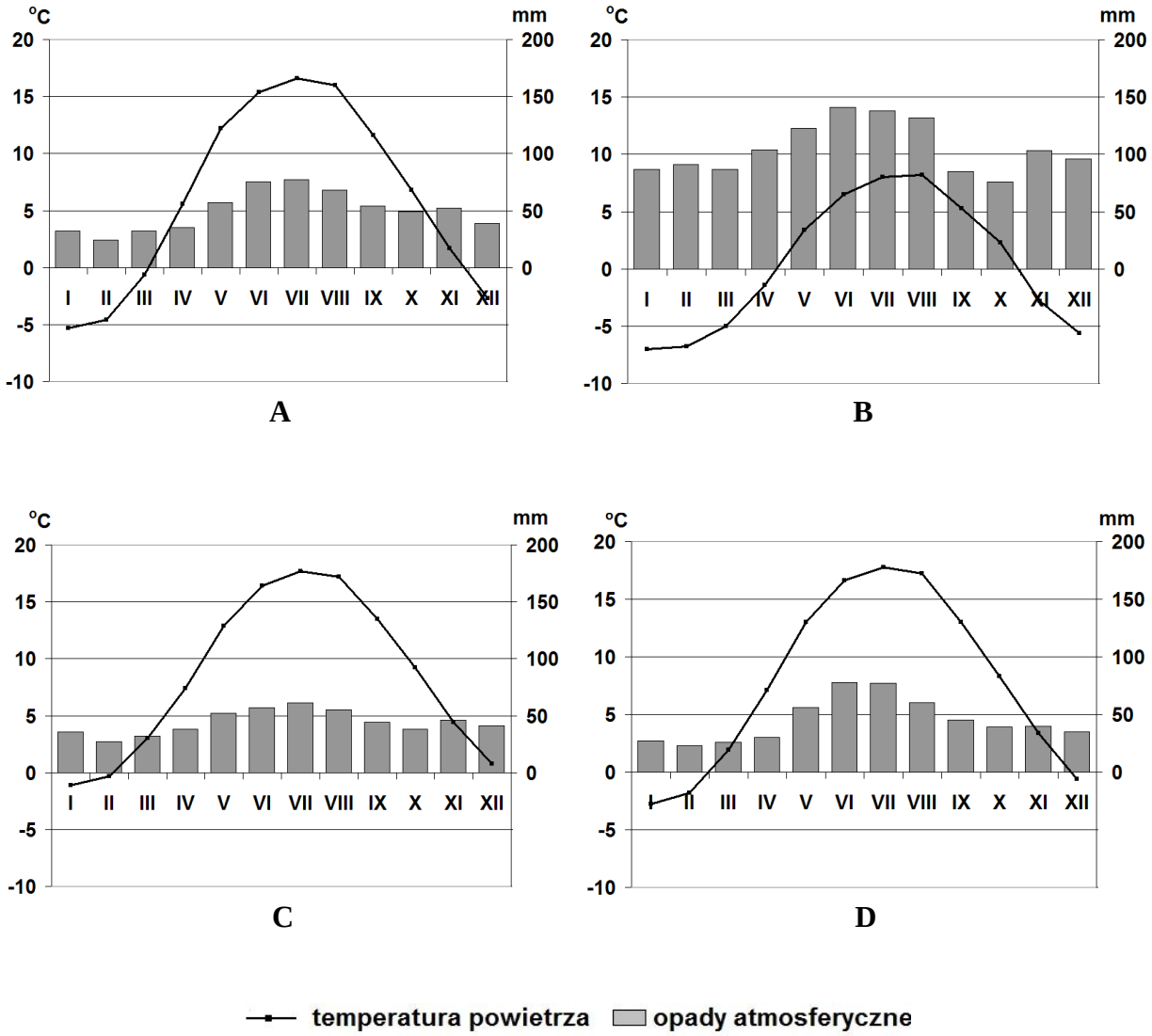
b) Oceń, czy poniższe informacje są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub F – jeśli jest fałszywa.

W punkcie X do powierzchni Ziemi dociera większa ilość energii słonecznej w czerwcu niż w grudniu.	**P**	**F**
W punkcie X noc jest dłuższa 22 czerwca niż 22 grudnia.	**P**	**F**
W punkcie X wysokość górowania Słońca w każdym dniu roku jest wyższa niż 50º.	**P**	**F**
W punkcie X Słońce wschodzi 21 marca na północnym wschodzie.	**P**	**F**

Wypełnia egzaminator	**Nr zadania**	**7.**	**8.**	**9.**	**10a)**	**10b)**
	Maks. liczba pkt	**2**	**2**	**1**	**1**	**2**
	Uzyskana liczba pkt					

Zadanie 11. *(2 pkt)*

Na rysunku przedstawiono cztery klimatogramy sporządzone dla stacji meteorologicznych w Szczecinie, Suwałkach, Toruniu i na Śnieżce.

Na podstawie: *Świat w liczbach 2013*, Warszawa 2013; www.klimadiagramme.de

a) Przyporządkuj podanym poniżej miastom litery, którymi oznaczono odpowiadające im klimatogramy.

Szczecin ..... Suwałki .....

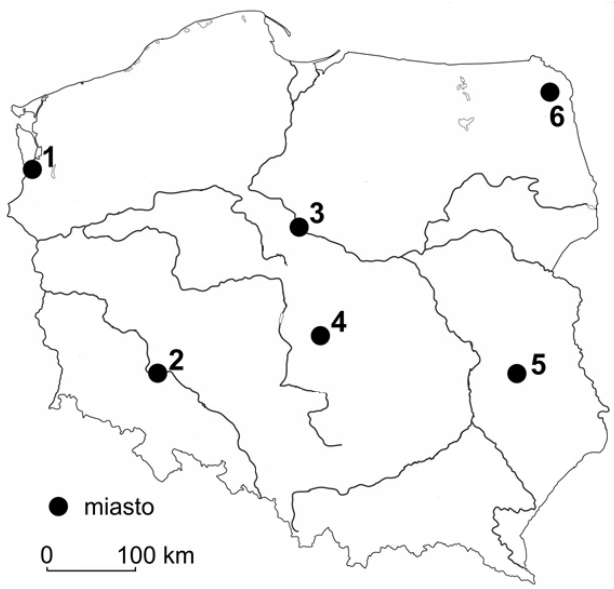
b) Podaj po jednym geograficznym czynniku, który najbardziej wpływa na klimat każdej z podanych poniżej stacji meteorologicznych.

Szczecin .....

Śnieżka .....

Zadanie 12. *(2 pkt)*

Na mapie oznaczono numerami od 1 do 6 położenie geograficzne wybranych miast.

Na podstawie: *Atlas geograficzny. Świat i Polska*, Warszawa 2006.

a) Podaj – spośród zaznaczonych na mapie – numery, którymi oznaczono dwa miasta o najwyższych wartościach średniej rocznej temperatury powietrza.

....

b) Podaj numery, którymi oznaczono dwa miasta, dla których charakterystyczna jest najwyższa wartość rocznej amplitudy temperatury powietrza atmosferycznego.

....

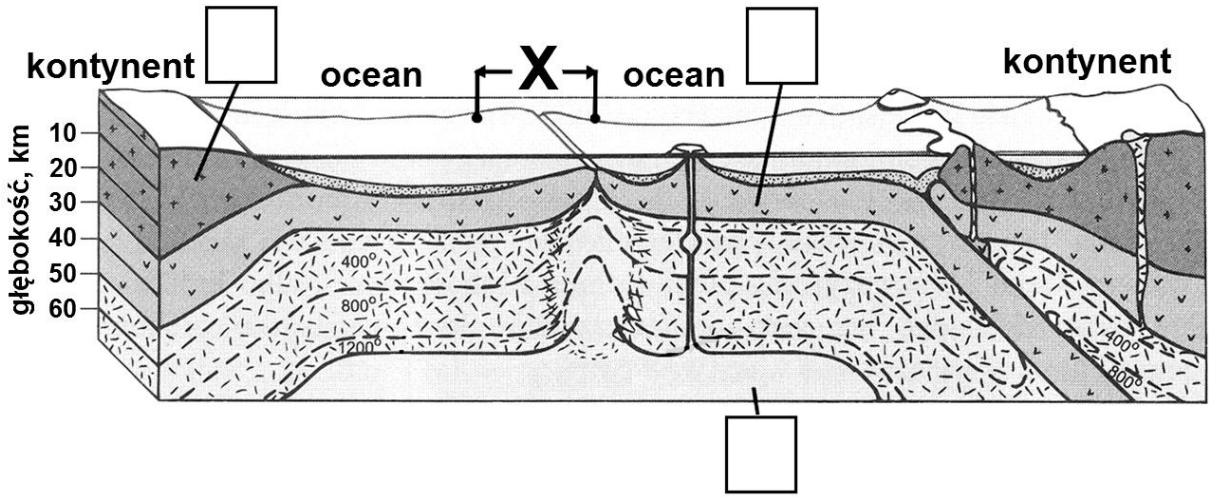
Zadanie 13. *(2 pkt)*

Oceń, czy poniższe informacje są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub F – jeśli jest fałszywa.

Im większe zachmurzenie, tym większe dobowe amplitudy temperatury powietrza.	**P**	**F**
Dobowe amplitudy temperatury powietrza nad Oceanem Atlantyckim w strefie zwrotnikowej na półkuli północnej są wyższe niż w strefie okołorównikowej na tej samej półkuli.	**P**	**F**
W strefie międzyzwrotnikowej, wraz ze wzrostem odległości od równika, wartość rocznej amplitudy temperatury powietrza się zwiększa.	**P**	**F**
Wraz ze wzrostem wysokości nad poziomem morza wartość rocznej amplitudy temperatury powietrza się zwiększa.	**P**	**F**

Wypełnia egzaminator	**Nr zadania**	**11a)**	**11b)**	**12a)**	**12b)**	**13.**
	Maks. liczba pkt	**1**	**1**	**1**	**1**	**2**
	Uzyskana liczba pkt					

Zadanie 14. wykonaj, korzystając z poniższego rysunku, na którym przedstawiono schematyczny przekrój przez najbardziej zewnętrzne warstwy wnętrza Ziemi.

Na podstawie: D. Makowska, *Ziemia i człowiek*, Warszawa 1993.

Zadanie 14. *(3 pkt)*

a) Uzupełnij rysunek: wpisz właściwe litery we wskazane miejsca. Oznacz literą A astenosferę, literą B – warstwę bazaltową, literą C – warstwę granitową.

b) Na rysunku oznaczono literą X strefę graniczną pomiędzy dwiema płytami tektonicznymi. **Podaj nazwy dwóch procesów wewnętrznych (endogenicznych), które zachodzą w litosferze w strefie granicznej oznaczonej na rysunku literą X.**

1. .....

2. .....

c) Opisz, jak powstaje grzbiet śródoceaniczny w strefie granicznej oznaczonej na rysunku literą X.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 15. *(1 pkt)*

Jedna z orogenez trwała w paleozoiku. Rozpoczęła się w dewonie, ale jej główne fazy wystąpiły w karbonie.

Zaznacz zestawienie, w którym znajdują się nazwy pasm górskich położonych na obszarze fałdowań spowodowanych ruchami górotwórczymi opisanej orogenezy.

A. Apeniny, Karakorum, Góry Skandynawskie

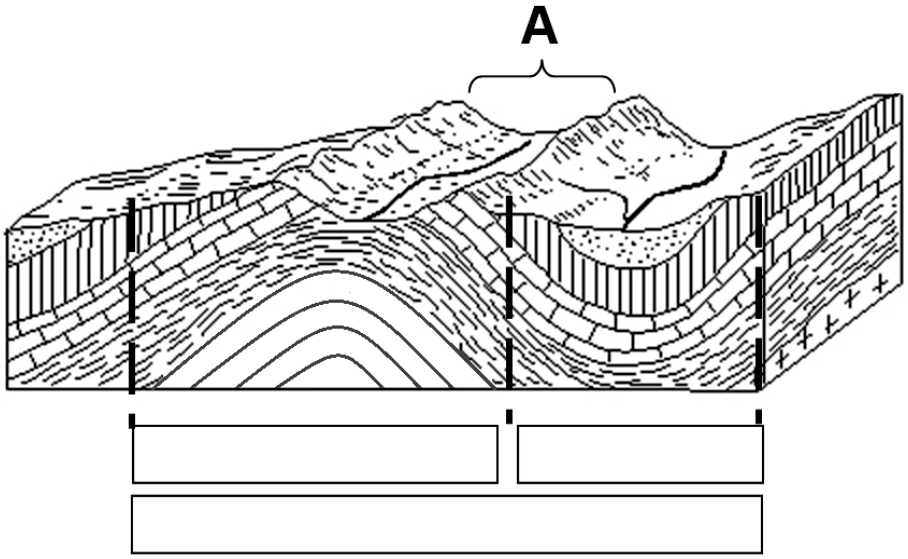
B. Kordyliery, Bałkany, Góry Kaledońskie

C. Pireneje, Alpy, Karpaty

D. Sudety, Harz, Góry Świętokrzyskie

Zadanie 16. *(2 pkt)*

Na rysunku przedstawiono układ warstw skalnych i rzeźbę terenu. Wybrany obszar oznaczono literą A.

a) Uzupełnij rysunek. Wpisz – w odpowiednie prostokąty – określenia wybrane spośród podanych poniżej.

antyklina fałd monoklina synklina płyta

b) Uzasadnij, że obszar A jest przykładem inwersji rzeźby.

.....

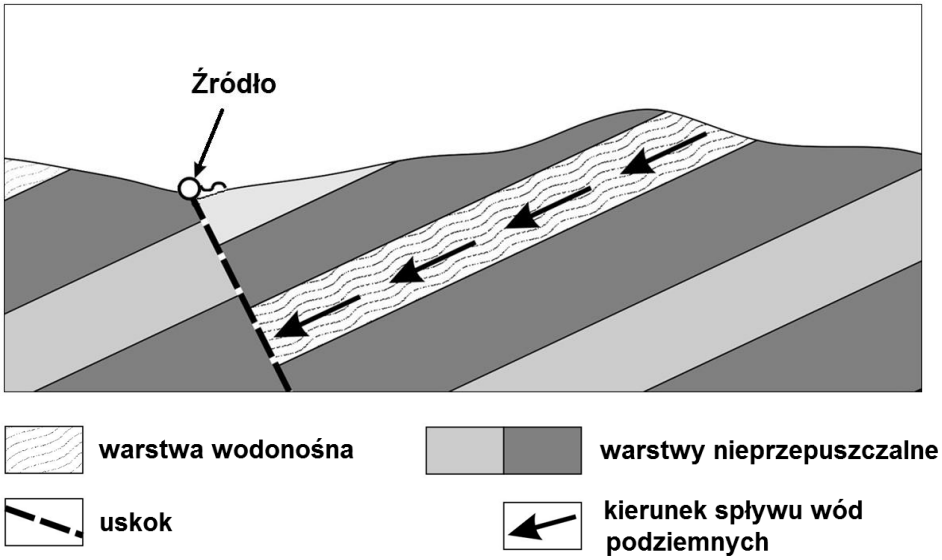
.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	14a)	14b)	14c)	15.	16a)	16b)
	Maks. liczba pkt	1	1	1	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt						

Zadanie 17. *(1 pkt)*

Na rysunku przedstawiono jeden z rodzajów źródeł.

Na podstawie: W. Stankowski, *Geografia fizyczna z geologią*, Warszawa 1987.

Wyjaśnij, dlaczego woda podziemna wydostaje się na powierzchnię ziemi źródłem przedstawionym na rysunku.

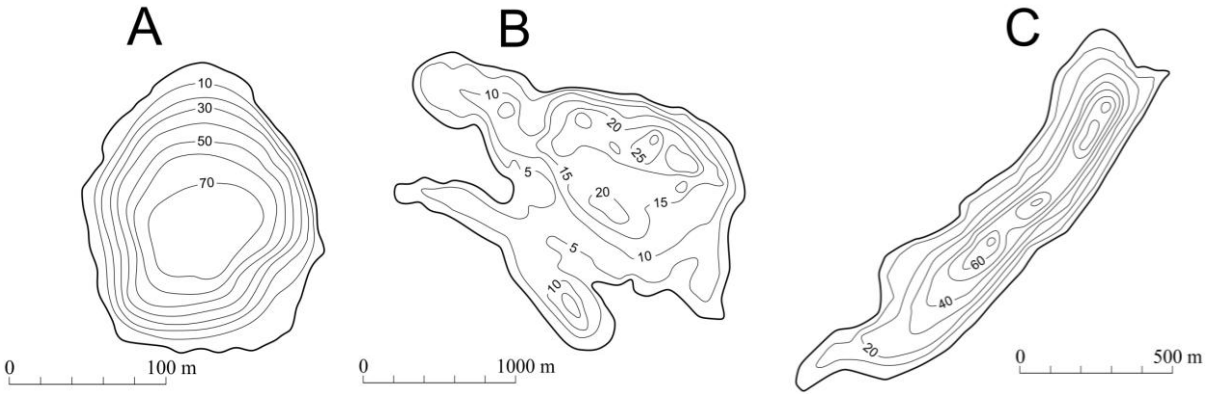
.....

.....

.....

Zadanie 18. *(2 pkt)*

Na rysunkach przedstawiono plany batymetryczne wybranych typów genetycznych jezior w Polsce, wykonane w różnej skali.

Na podstawie: D. Makowska, *Geografia*, Warszawa 2002.

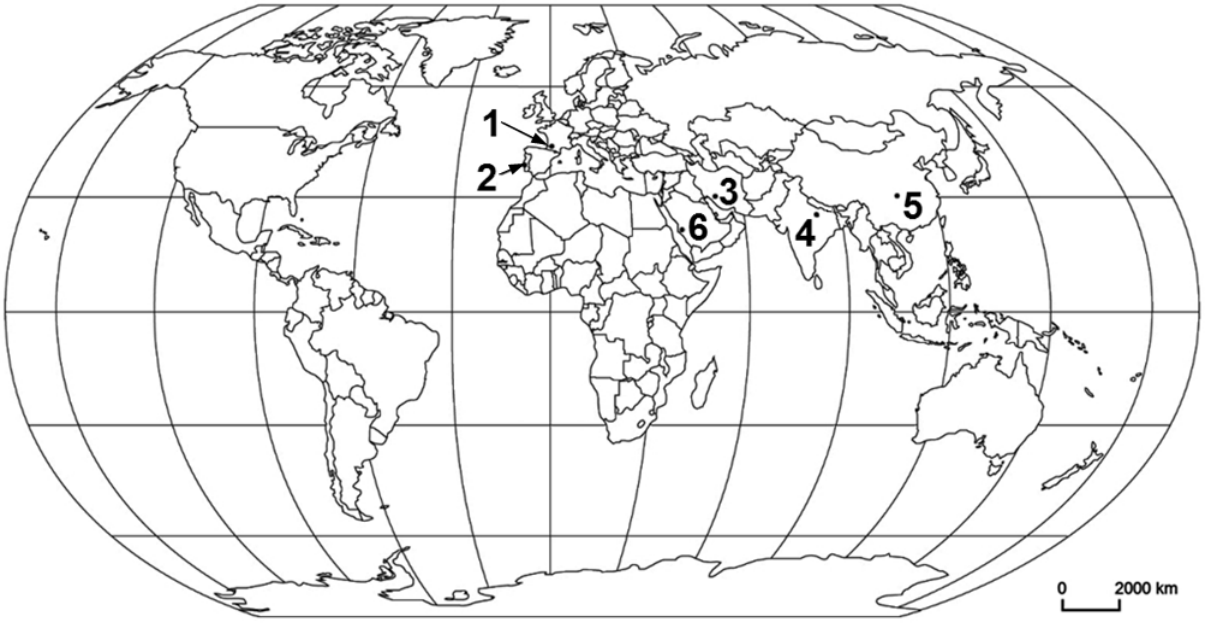
Przyporządkuj każdemu z jezior odpowiedni typ genetyczny. Wpisz do tabeli nazwy typów genetycznych wybrane z podanych poniżej.

cyrkowe morenowe przybrzeżne rynnowe tektoniczne

Plan batymetryczny	Typ genetyczny
A	
B	
C	

Zadanie 19. *(2 pkt)*

Na mapie zaznaczono numerami od 1 do 6 wybrane miejscowości.

Na podstawie: www.d-maps.com

Uzupełnij tabelę, wpisując:

- **numery, którymi oznaczono na mapie lokalizację miejsc pielgrzymowania podanych w tabeli,**
- **nazwy państw, na których terytorium znajdują się miejsca pielgrzymowania podane w tabeli,**
- **nazwy religii, których wyznawcy pielgrzymują do miejsc podanych w tabeli, wybrane z podanych poniżej.**

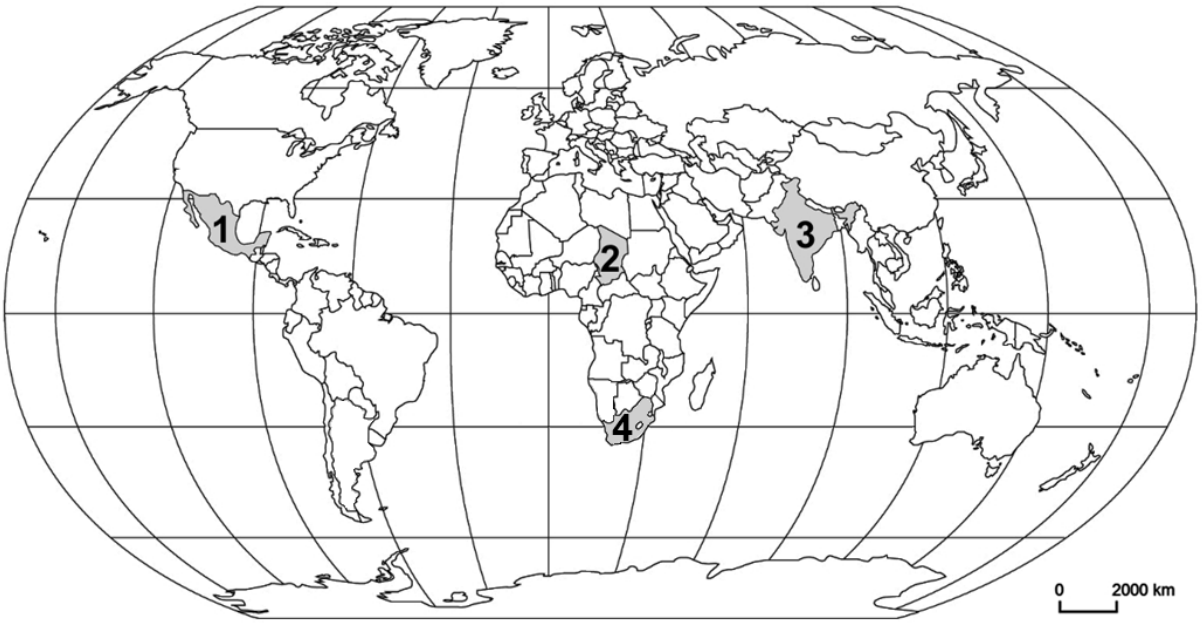
buddyzm chrześcijaństwo hinduizm islam

Miejsce pielgrzymowania	Numer na mapie	Państwo	Religia
Fatima			
Mekka			

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	17.	18.	19.
	Maks. liczba pkt	1	2	2
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 20. *(2 pkt)*

Na mapie zaznaczono wybrane państwa.

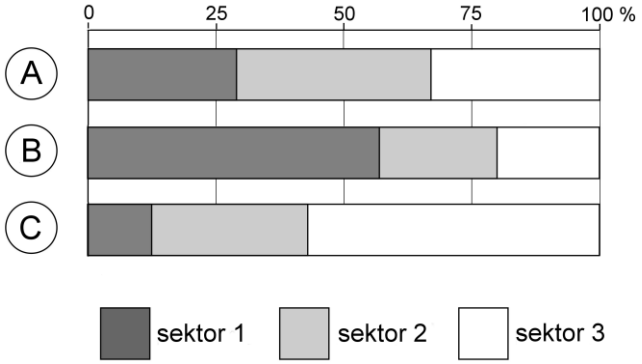
Na podstawie: www.d-maps.com

Wybierz – spośród zaznaczonych na mapie – dwa państwa, w których używa się języka urzędowego z romańskiej grupy językowej. Wpisz do tabeli nazwy tych państw, numery, którymi je oznaczono na mapie, oraz nazwy języków.

Nazwa państwa	Numer na mapie	Język

Zadanie 21. *(1 pkt)*

Na wykresach przedstawiono strukturę zatrudnienia ludności Polski według sektorów gospodarki w latach: 1950, 1980, 2012 (kolejność na rysunku może być inna).

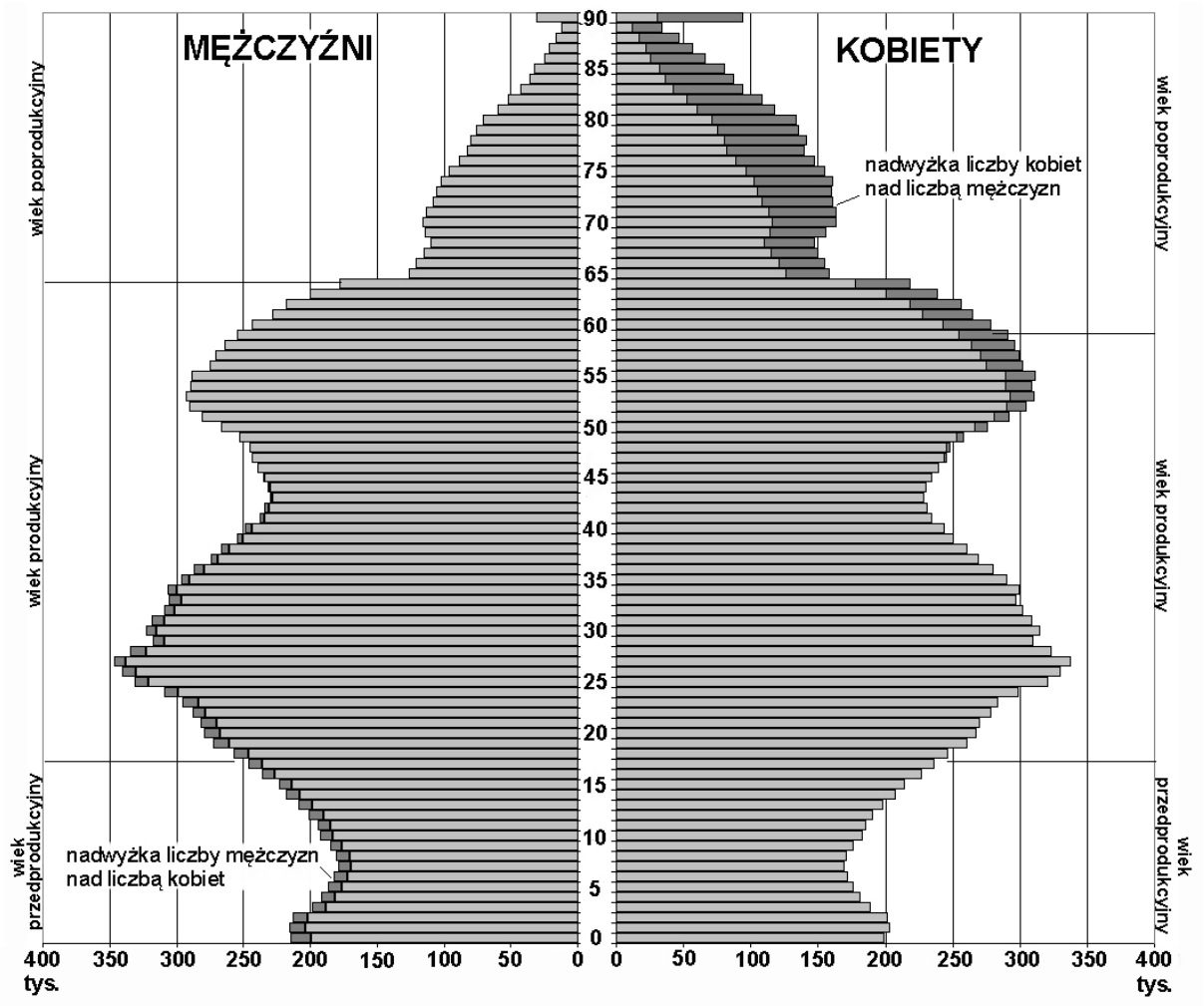
Na podstawie: www.stat.gov.pl

Podanym poniżej datom przyporządkuj litery, którymi oznaczono odpowiadające im wykresy struktury zatrudnienia ludności Polski według sektorów gospodarki.

1950 ..... 2012 .....

Zadanie 22. *(1 pkt)*

Na wykresie przedstawiono strukturę wieku i płci ludności Polski w 2010 roku.

Na podstawie: www.stat.gov.pl

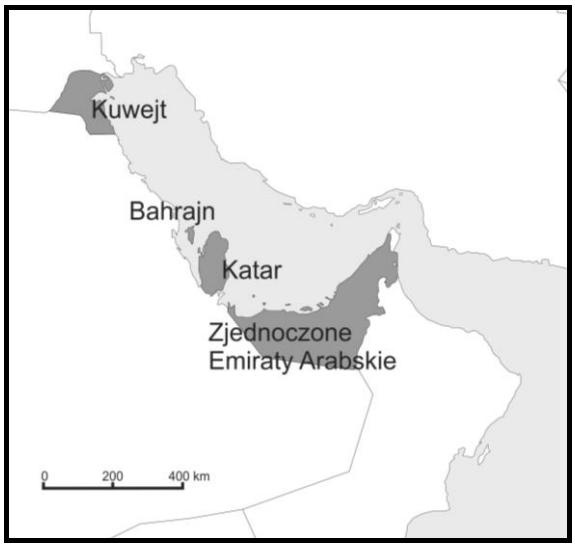
Oceń, czy poniższe informacje są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub F – jeśli jest fałszywa.

Nadumieralność mężczyzn przyczynia się do wyrównywania liczebności mężczyzn i kobiet w wieku około 45 lat.	**P**	**F**
Lata 2011–2015 są okresem wzrostu liczby kobiet w wieku produkcyjnym.	**P**	**F**
W grupie ludności złożonej z roczników echa wyżu kompensacyjnego występuje liczebna przewaga mężczyzn nad kobietami.	**P**	**F**

Wypełnia egzaminator	**Nr zadania**	**20.**	**21.**	**22.**
	Maks. liczba pkt	**2**	**1**	**1**
	Uzyskana liczba pkt			

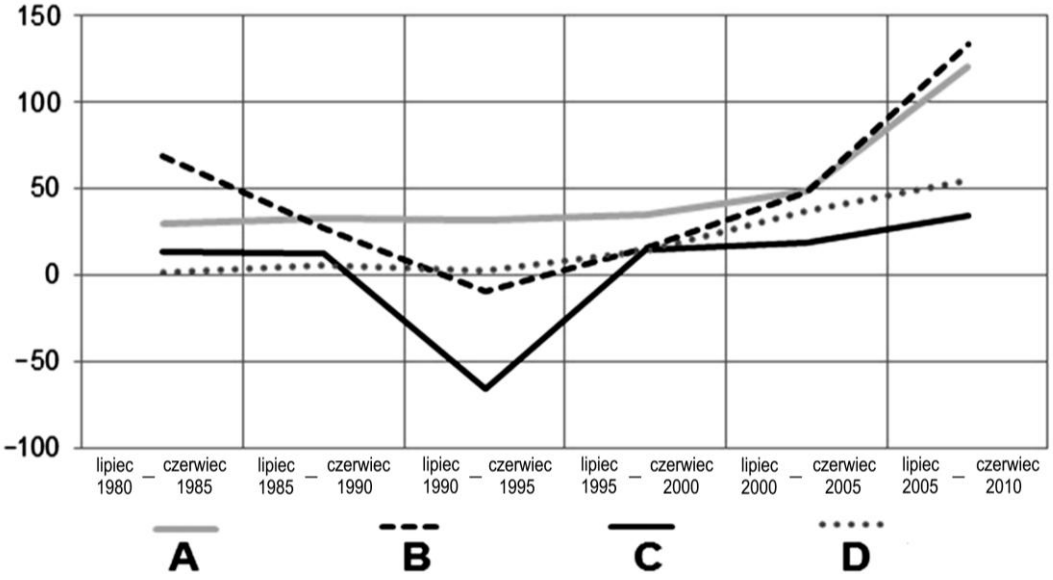
Zadanie 23. *(2 pkt)*

Na mapie zaznaczono wybrane państwa położone nad Zatoką Perską.

Na podstawie: www.d-maps.com

Na wykresach A–D przedstawiono saldo migracji (na 1000 mieszkańców) w podanych okresach w każdym z państw, których nazwy podano na mapie.

Na podstawie: www.esa.un.org

a) Wpisz poprawne dokończenie zdania i uzasadnij odpowiedź.

Wykres, który przedstawia wartości salda migracji w Kuwejcie, oznaczono literą ..... .

Uzasadnienie:

.....

.....

b) Podaj główną przyczynę zmian wielkości migracji na początku XXI wieku w państwach zaznaczonych na mapie.

.....

.....

Zadanie 24. *(2 pkt)*

Jednym ze sposobów pozyskiwania użytków rolnych jest wycinanie lasów równikowych.
Podaj dwie przyczyny przyrodnicze lub antropogeniczne, które ograniczają prowadzenie upraw na terenach zajmowanych wcześniej przez lasy równikowe.

1. .....

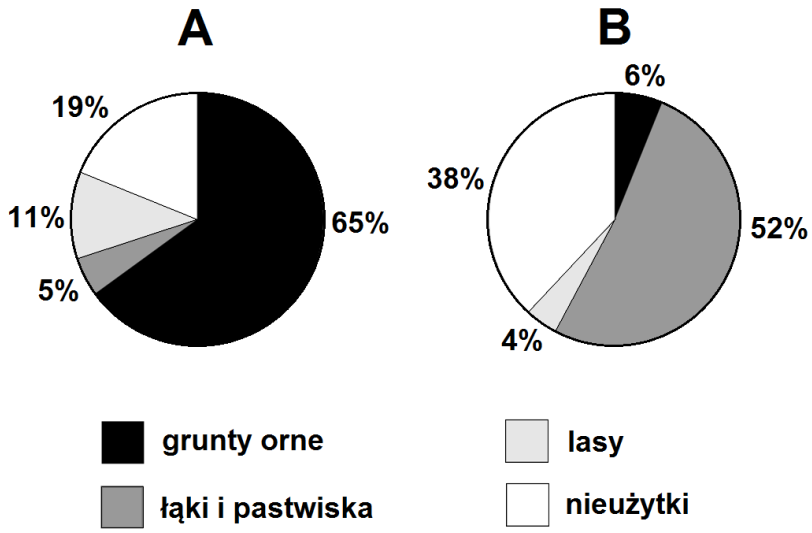
.....

2. .....

.....

Zadanie 25. *(1 pkt)*

Na wykresach przedstawiono strukturę użytkowania ziemi w dwóch wybranych państwach.

Na podstawie: J. Kądziołka, K. Kocimowski, E. Wołonciej, *Świat w liczbach 2012*, Warszawa 2012.

Każdemu wykresowi przyporządkuj nazwę państwa, którego strukturę użytkowania ziemi on przedstawia. Nazwy państw wybierz spośród podanych poniżej.

Australia Bangladesz Polska

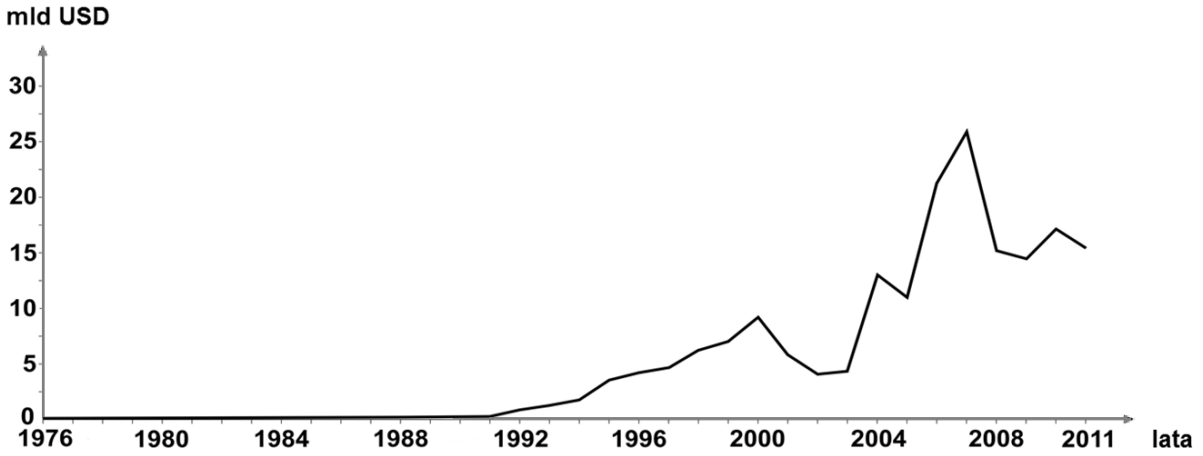
Wykres A .....

Wykres B .....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	23a)	23b)	24.	25.
	Maks. liczba pkt	1	1	2	1
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 26. *(2 pkt)*

Na wykresie przedstawiono zmiany wartości bezpośrednich inwestycji zagranicznych netto w dolarach amerykańskich w Polsce w latach 1976–2011.

Na podstawie: www.google.pl/publicdata/explore

Uzasadnij, podając dwa argumenty, wpływ przemian politycznych lub społeczno-gospodarczych na zmiany wartości bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce w latach 1990–2011.

1. .....

.....

.....

2. .....

.....

.....

Zadanie 27. *(2 pkt)*

Podaj po dwie pozytywne i negatywne konsekwencje bezpośrednich inwestycji zagranicznych dla kraju, w którym takie inwestycje są lokowane.

Pozytywne konsekwencje:

1. .....

.....

2. .....

.....

Negatywne konsekwencje:

1. .....

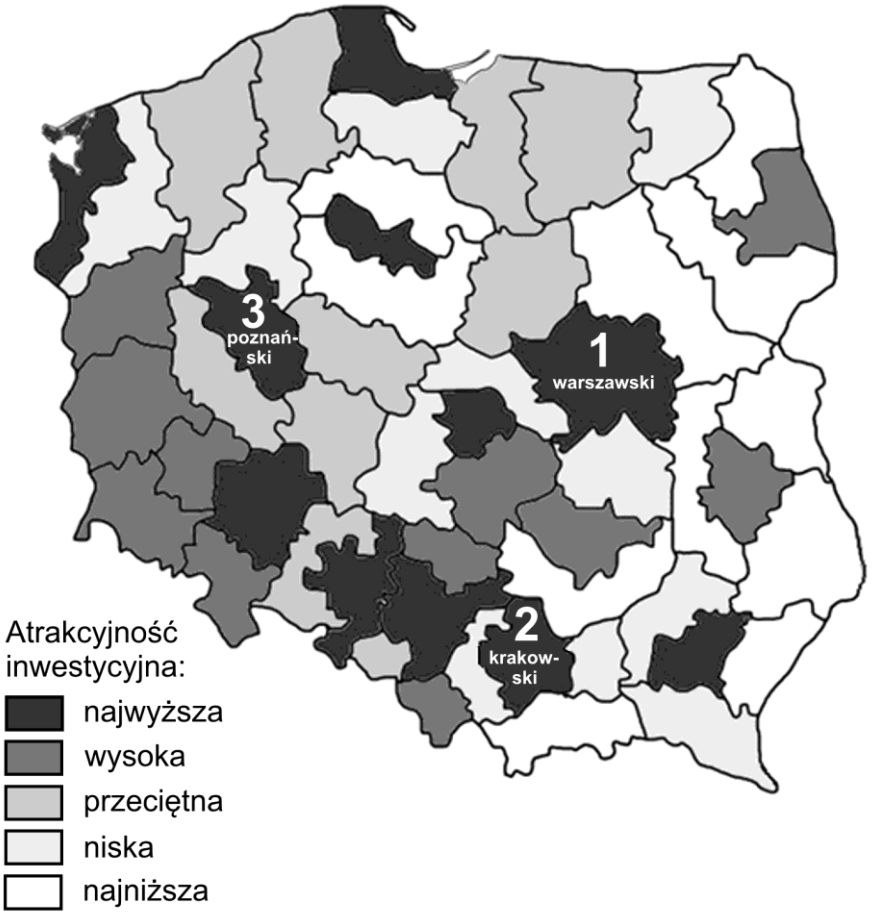
.....

2. .....

.....

Zadanie 28. *(2 pkt)*

Na kartogramie przedstawiono zróżnicowanie atrakcyjności inwestycyjnej regionów w 2012 r. dla działalności zaawansowanej technologicznie. Numerami od 1 do 3 oznaczono wybrane regiony o najwyższej atrakcyjności inwestycyjnej w Polsce.

Na podstawie: *Działalność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2012*, Gdańsk 2012.

Podaj trzy przyczyny atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności zaawansowanej technologicznie, które są wspólne dla regionów oznaczonych powyżej numerami od 1 do 3.

1. .....

.....

2. .....

.....

3. .....

.....

Wypełnia egzaminator	**Nr zadania**	**26.**	**27.**	**28.**
	Maks. liczba pkt	**2**	**2**	**2**
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 29. *(2 pkt)*

Zaproponuj dwa działania, które władze samorządowe różnego szczebla mogą podejmować w celu zwiększenia atrakcyjności danej jednostki administracyjnej dla potencjalnych inwestorów branży zaawansowanych technologii (high-tech).

1. .....

.....

.....

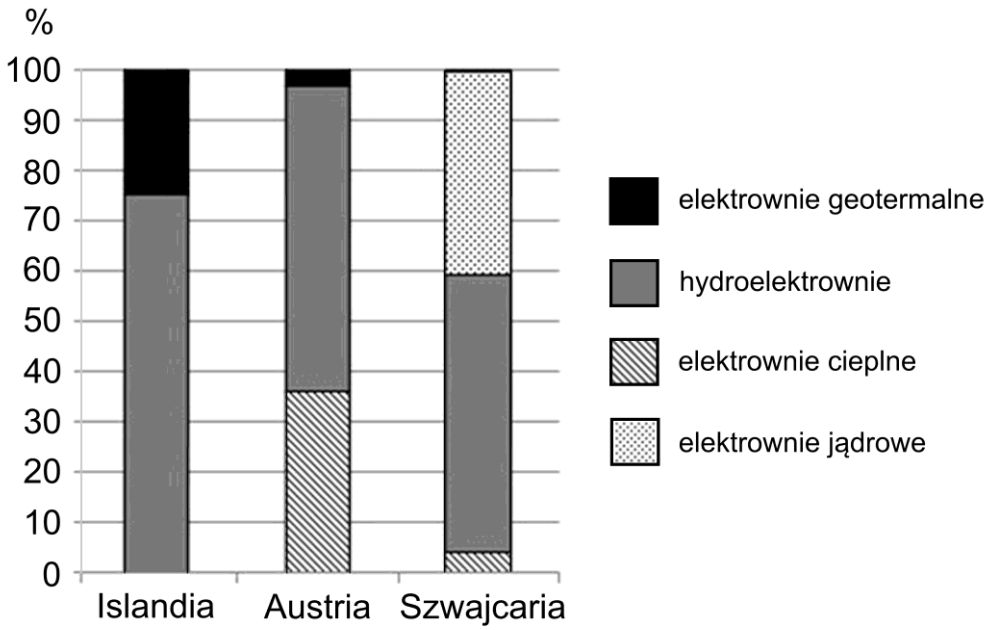
2. .....

.....

.....

Zadanie 30. *(2 pkt)*

Na wykresie przedstawiono strukturę produkcji energii elektrycznej według rodzajów elektrowni w Islandii, Austrii i Szwajcarii w 2008 roku.

Na podstawie: *Rocznik Statystyki Międzynarodowej*, GUS, Warszawa 2012.

Uzasadnij, podając dwa argumenty, że w państwach wymienionych powyżej o strukturze produkcji energii elektrycznej w dużym stopniu decydują warunki środowiska przyrodniczego.

1. .....

.....

2. .....

.....

Zadanie 31. *(2 pkt)*

W tabeli przedstawiono udział krajów – głównych partnerów handlowych Niemiec i Polski – w strukturze importu tych państw w 2012 roku.

Tab. 1. Struktura geograficzna importu Niemiec

Lp.	Państwo	Udział w %
1.	Holandia	14,0
2.	Francja	7,5
3.	Chiny	6,7
4.	Belgia	6,4

Tab. 2. Struktura geograficzna importu Polski

Lp.	Państwo	Udział w %
1.	Niemcy	27,3
2.	Rosja	12,2
3.	Holandia	5,9
4.	Chiny	5,4

Na podstawie: www.cia.gov

Na podstawie danych w tabeli podaj dwa wnioski odnoszące się do struktury geograficznej importu Niemiec i Polski.

1. .....

.....

.....

2. .....

.....

.....

Zadanie 32. *(2 pkt)*

Wyjaśnij, podając dwa argumenty, duży udział Niemiec w strukturze geograficznej importu Polski.

1. .....

.....

.....

2. .....

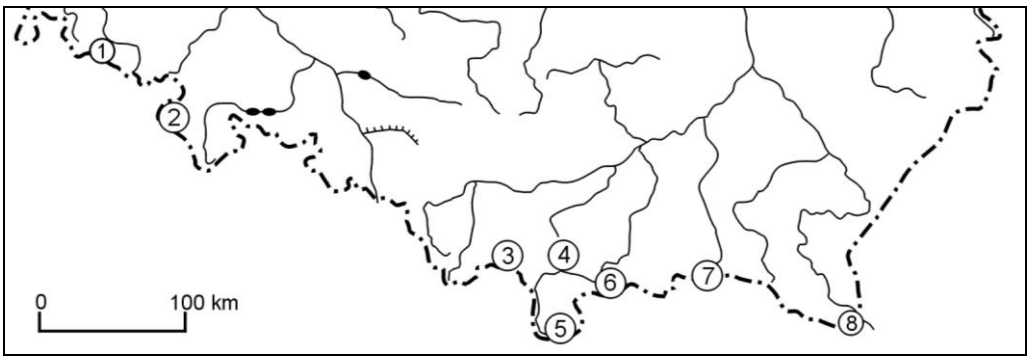
.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	29.	30.	31.	32.
	Maks. liczba pkt	2	2	2	2
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 33. *(2 pkt)*

Na mapie zaznaczono położenie w Karpatach i Sudetach ośmiu parków narodowych. W trzech z nich wykonano fotografie A, B i C.

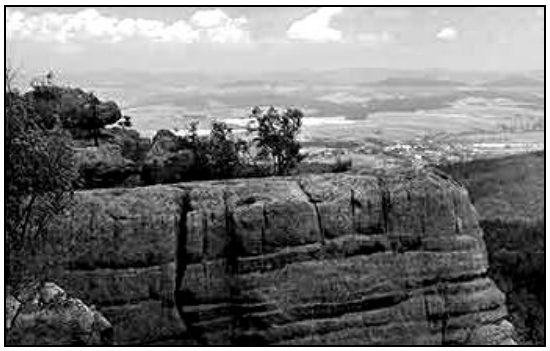

A

B

C

Każdej z fotografii przyporządkuj nazwę przedstawionego obiektu oraz numer oznaczający na mapie park narodowy, w którym fotografię wykonano. Wpisz nazwy właściwych parków narodowych. Nazwy obiektów wybierz spośród podanych poniżej.

Szczeliniec Wielki Giewont Połonina Caryńska Maczuga Herkulesa

Fotografia	Nazwa obiektu	Numer parku na mapie	Nazwa parku narodowego
A			
B			
C			

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	33.
	Maks. liczba pkt	2
	Uzyskana liczba pkt	

BRUDNOPIS *(nie podlega ocenie)*